

Cecilia Brisander
handläggare,
Kulturrådet

Nationella minoriteter och minoritetsspråk i Sverige

Vilka nationella minoriteter och minoritetsspråk finns i Sverige?

Sveriges fem erkända nationella minoriteter är: sverigefinnar, romer, tornedalingar, samer och judar. Samer är även urfolk. Minoritetsspråken är jiddisch, romska¹ (alla varieteter), samiska (alla varieteter), finska och meänkieli. Enligt Institutet för språk och folkminnen ska följande villkor uppfyllas för att ett språk ska få ställning som nationellt minoritetsspråk: ”Det ska vara ett språk och inte en dialekt. Det ska ha talats kontinuerligt i Sverige i minst tre generationer. Därtill ska minoritetsgruppen själva vilja att språket ska få status som minoritetsspråk”²

Det finns dock inget entydigt samband mellan den minoritetsgrupp och det minoritetsspråk som gruppen är förknippad med. ”Finska romer talar exempelvis många gånger finska i stället för romska och samer som bor i Tornedalen kan ha meänkieli som modersmål. Det är därför viktigt att hålla isär begreppen minoritet och minoritetsspråk.”³

Vad innebär självidentifikationsprincipen?

Självidentifikationsprincipen innebär att varje enskild individ avgör om hen vill tillhöra någon eller några av de nationella minoriteterna. Kulturrådets definition av detta är:

Det är inte det allmännas roll att avgöra vem som har tillhörighet till en nationell minoritet. Det är heller inte det allmännas roll att defi-

niera vad som utgör exempelvis samisk eller romsk kultur. Det är i strikt mening något som inte låter sig göras utan att riskera att medföra en statisk kultursyn. Tolkningsföretrådet måste ligga hos de nationella minoriteterna, som är långt ifrån homogena grupper.⁴

Tillsammans med nationella minoriteter

Det som genomförs och planeras ska göras tillsammans med minoriteterna. I förvaltningskommuner ska samråd inrättas för de nationella minoriteterna. Samråd innebär att representanter för nationella minoritetsgrupper regelbundet träffas och samtalar i frågor som berör dem.⁵

Den svenska minoritetspolitiken

Syftet med den svenska minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande, samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. I lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk § 4 står det att det allmänna ska främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska särskilt främjas.⁶

2009 kom en Språklag (2009:600) som innebär att Sverige tar ansvar för att minoritetsspråken ska leva vidare.

Den 1/1, 2019 förstärktes lagen om nationella minoriteter (2009:724) med syftet att stärka det grundläggande skyddet för de nationella minoriteternas språk och kultur, och för att stärka de utökade rättigheter som finns inom förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska. (2009:724). Detta betyder bland annat att kommuner och landsting ska anta mål och riktlinjer, att innebörd-

en av samråd ska förtydligas och särskilt barn och ungas inflytande. Därtill stärks rätten till förskola och äldreomsorg så att en större del av verksamheten inom äldreomsorg och förskola ska kunna ges på minoritetsspråk. Detta gäller främst minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska men det införs också stärkta möjligheter att få äldreomsorg på jiddisch och romska.

1. Språket benämns på olika sätt. Språkrådet använder numera romska medan många myndigheter använder romani chib. Kulturrådet väljer att i nuläget skriva romska.

2. Frågor och svar om minoritetsspråk. Institutet för språk och minnen. www.sprakochfolkminnen.se/sprak/minoritetssprak/fragor-och-svar-om-minoritetssprak.html#Va

3. *Nästa steg?: förslag för en stärkt minoritetspolitik* (2017). Stockholm. www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2017/06/SOU-2017_60_webb.pdf Sid. 53

4. Kulturverksamhetens främjande av nationella minoriteters kultur. Kulturrådet 2015. Rapporten finns ej publicerad på Kulturrådets webb.

5. www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningsamling/lag-2009724-om-nationella-minoriteter-och_sfs-2009-724

6. Den svenska minoritetspolitiken www.minoritet.se/minoritetspolitik

Bokstart

Kulturrådet har regeringens uppdrag att främja läsning och stimulera små barns språkutveckling. Bokstart är en nationell satsning som vänder sig till föräldrar och vuxna i barns närhet. www.bokstart.se

KULTURRÅDET

Statens kulturråd, Box 27215, 102 53 Stockholm
Telefon: 08 519 264 00, www.kulturradet.se